

Kap Verde Nytt

medlemstidning för
Vänskapsföreningen

Amigos de Cabo Verde

Nummer 3/ 2016 Årgång 26

Årsfesten och årsmötet var som vanligt en lyckad tillställning.

Stjärnhimlens förskola organiserar om, men fortsätter sitt med samarbete med Amigos och sitt stöd till Miniblack

Ett bevattningsprojekt med stöd av EU har skapat nya förutsättningar för utveckling av jordbruket på ön Santiago.

Historiens största kända tsunami uppstod när ön Fogo kollapsade för 73 000 år sedan.

I en bok om avlägsna är beskrivs ön Brava i en poetisk betraktelse.

Medalj i Rio till kapverdisk löpare.

Rapporter och notiser om bland annat presidentvalet, nya billiga flyg till Kap Verde och skolmatprojekt med FN-stöd.

Nya tag på Stjärnhimlen

Samarbetet mellan Stjärnhimlens förskola utanför Karlstad och förskolan Miniblack i Kap Verdes huvudstad Praia utgår från den likabehandlingsplan, som grundskolan antog 2011.

Fram tills nyligen ansvarade Catharina Nyberg med stor entusiasm för Stjärnhimlens arbete med detta, men hon har nu lämnat förskolan för att börja på ett nytt arbete. Förskolan har länge haft stor betydelse för vårt stöd till Miniblack och de svarade förra året för ca 10% av de pengar vi kunnat förmedla till Miniblack.

Nu har vi kunnat konstatera att detta samarbete kommer att fortsätta. Det är väl förankrat bland både barnen och hela personalen. Alla är engagerade i likabehandlingsarbetet och i Miniblack och upplever ett starkt stöd från föräldrarna, som är entusiastiska och tycker det är spännande.

Stjärnhimlen har 17 anställda och ca 100 barn, fördelade på fem avdelningar. Ansvar för Kap Verdearbetet cirkulerar i viss mån och leds nu av en ny grupp med Samantha Berglind som huvudansvarig. Tidningen träffade tre medlemmar i gruppen i samband med årsfesten.

Julkappstips

Amigos de Cabo Verde är en fristående, ideell och partipolitiskt obunden organisation med kärlek till och intresse för Kap Verde. Vi har en fadderverksamhet och stöder mindre projekt i Kap Verde.

Våra Gåvobevis gör det lätt att som en julkapp stöda Miniblack eller vår projektfond. Läs mer på <http://www.caboverde.se/ge-engava>.

Vårt plusgiro står på sista sidan.

Anneli Larsson, Ann Isaksson och Samantha Berglind

För två år sedan följde representanter från förskolan med, när delar av vår styrelse besökte Miniblack i Praia för att förnya vårt samarbetsavtal. Det besöket var värdefullt och resenärerna kunde efteråt förmedla sina intryck till resten av personalen och göra arbetet mer konkret. Den nya gruppen hoppas nu kunna ordna finansiering till en resa nu i december och få nya intryck. De har bland annat sökt bidrag från utbildningsdepartementet.

Samarbetet och resan har bekräftat att barnen trots sina olika förutsättningar är väldigt lika. Barnen gillar samma saker och har samma behov. Den sociala biten är den viktiga både här och i Praia. De leker samma lekar, sjunger samma sånger, gillar att rita och att det finns en nyfikenhet som leder framåt. Det är intressant att jämföra till exempel mat, frukter, och musikinstrument. De svenska barnen var fascinerade av fisket i Kap Verde och har varit på skärgårdsmuseet i Hammarö och kunnat jämföra det med fisket här. Och intresset för vulkaner är stort, hos både de svenska och de kapverdiska barnen.

Två gånger om året anordnar man de basarer, som vi skrivit om i tidigare nummer. De brukar vara i form av drop in på förskolan i samband med att föräldrarna hämtar sina barn. På förskolan har man då kapverdisk musik och mat, information och kartor på väggarna. Föräldrarna lägger ner stort arbete för att baka och laga mat, som man säljer till varandra. Och barnen gör tavlor mm. som man också säljer.

Vi diskuterade vad barnen minns av Miniblack, arbetet med basarerna och annat när de slutat förskolan och vilket intryck detta gjort på dem. Många av dem har småsyskon besöker Stjärnhimlen vid basarer, så kanske får vi veta.

Lyckad årsfest-som vanligt

I september var det dags igen. Nytt årsmöte och ny fest och hög stämning med dans, mingel, catchupa, grogue och massor av kapverdiska bakverk. Och lotteri med unika vinster från Kap Verde. Som vanligt alltså, men tyvärr lite mindre folk än vanligt.

Före festen höll Maith Håkansson en uppskattad presentation av sin guidebok över Kap Verdes öar och förmedlade intryck från sina resor dit och vi hade besök av tre pedagoger från Stjärnhimlens förskola, som ville känna lite stämning innan resan med styrelsen till Black Panthers i Praia.

Piripiri från Göteborg spelade kapverdisk musik och när de tog paus tog DJ Luizinho över musiken.

Rapport från årsmötet

Före festen hölls årsmöte med inte alltför många medlemmar.

Styrelsen blir samma även nästa år, men utökades med Hans Wessel. Leontina Barreto omvaldes som ordförande. Christer Månsson och Thore Betnér fortsätter som revisorer. Thomas Fahlman och Jane Betnér bildar valberedning och årsavgiften kvarstår oförändrad.

Sylvia Hermansson berättade om Mini Black och fadderverksamheten, där antalet faddrar tyvärr minskat. Vi har fått sänka utbetalningarna till 8000 kr per månad och när Mini Black nu får mindre stöd även från andra organisationer och från Kap Verdes regering finns färre barn i verksamheten. Vi har lagt ner mycket arbete på att hålla bättre kontakt med våra faddrar och en del som slutat har återvänt.

En stor del av de summor vi skickat till Black Panthers har använts till stöd åt skolbarn, som tidigare gått på Mini Black. Dessa elever uppnår bra resultat i skolan och vid Amigos senaste besök träffade vi ett 40-tal elever som kommit långt i skolan och hade höga ambitioner.

Projektfonden fick i år två ansökningar och Luis Santos berättade att Novos Amigos i Mindelo fått 20000 kronor för inköp av skoluniformer till sina förskolebarn. Vi har en del kontakt med dem, bl.a. har Luis Santos gjort besök och fått ett gott intryck. De har även tidigare fått stöd av oss, då till inköp av förskolans köksutrustning. Det är en enskild organisation, som verkar i fattiga områden i Mindelo.

Den andra ansökan kom från fotografen Zé Pereira, som vill ha hjälp att visa sin utställning med bilder om Kap Verdes natur i Sverige. Vi har haft kontakt med bl.a. Fotografiska Museet och söker vägar att hjälpa honom, men ser i dag ingen anledning att ge ekonomiskt bidrag.

Efter mötet informerade Miguel Pinto om lokalvalet som nyligen hållits. Det blev en storseger för MpD. PAICV behöll bara 2 kommuner.

Notiser:

Marlene Monteiro Freitas

är dansare och koreograf från Kap Verde. Hon är utbildad i Bryssel och i Lissabon. Med sina spektakulära och intressanta dansföreställningar turnerar hon runt om i världen. Hon har besökt Sverige flera gånger, senast april 2016.

Kap Verde i OS

Kap Verde har deltagit i varje OS sedan 1996 i Atlanta, men aldrig vunnit någon medalj.

I år deltog fem tävlande, som hoppades bli landets första medaljör. *Jordin Andrade* löpte 400 m häck, *Lidiane Lopes* sprang 100 m, *Davilson Morais* boxades i supertungvikt, *Elyane Boal* tävlade i rytmisk gymnastik och *Maria Andrade* i taekwando. Men den första medaljen kom inte den här gången heller.

Landets första medalj kom i stället i Paralympics där *Gracelino Tavares Barbosa* vann brons i 400 m löpning för intellektuellt handikappade.

- Det hade jag aldrig trott var möjligt, sade han efter loppet och var chockad över att ha fått tala med presidenten.

Historisk Megatsunami

Under 2005 arbetade geologer på ön Santiago och lade då märke till mer än fyrtio stora stenblock på en platå. De avvek från det omgivande vulkaniska materialet. Geologerna från universitetet i Bristol återvände och kom i sin forskning nyligen fram till att för ungefär 73 000 år sedan kollapsade plötsligt den östra sidan av vulkanen på ön Fogo. Det orsakade en av historiens största tsunamivågor.

Såren från den kollapsade östra sidan av vulkanen på ön Fogo syns än idag. Fotot är taget från rymden av NASA

Forskarna uppskattar att 160 kubikkilometer material störtade ner i havet och skapade en nästan 250 meter hög tsunami. Den rusade mot grannön Santiago 55 km bort. De stora stenblocken, vissa stora som lastbilar, hade av vågorna forslats 600 meter in på ön på en höjd av 200 meter över havet. Stenblocken består av basalt och kalksten, som har marint ursprung. Även vid kusten finns material från havsbotten kvar, som ett geologiskt minne av tsunami- vågornas kraft.

Skulle historien upprepa sig svävar oerhört många i direkt livsfara nära kusterna runt Atlanten. Det behövs mer forskning för att förstå vad som orsakar en kollaps. Det händer extremt fort och katastrofartat. Vulkaner som är höga och branta löper större risker. Vulkanen på Fogo är en av världens största och mest aktiva vulkaner. Den mäter i dagsläget 2 829 meter över havet. Geologerna beräknar att vulkanen vid tidpunkten för kollapsen var ungefär 2 200 meter hög. En Megatsunami beräknas inträffa med 10 000 års mellanrum på jorden.

Artikeln publicerades i Science Advances 2015

Bevattning bär frukt

Förr i tiden var odlingar en viktig närings- och försörjningskälla på Kap Verde. Särskilt bananproduktionen gjorde det möjligt för bönderna att skaffa sig en inkomst. Tyvärr slog torka och sjukdomar ut de flesta odlingarna under 1990-talet och det såg det ut som om sektorn inte skulle kunna återhämta sig. Nu har utvecklingen vänt.

- De här områdena var en gång fyllda med bananplanter säger Nora Silva, chef för landets institut för jordbruksforskning och utveckling, under ett besök i Santa Cruz.

För att vända utvecklingen och främja sektorns återhämtning, har EU finansierat och byggt stora vattenreservoarer och bevattningssystem nära de nya odlingarna på ön Santiago.

Bonden João från Santa Cruz har odlat upp mark och planterat bananer, som har importerats från Kanarieöarna och Brasilien via projektet. Han sköter odlingarna med egen personal fram till skörden.

De viktigaste grödorna som odlas i Kap Verde är böror och majs. De används i de typiska kött- och böngrytorna *katchupa* och *feijoada*. João berättar att grödorna är svårödlade på grund av brist på regnvatten och att de bara kan sköras en gång om året. Fördelen med bananer är att de kan sköras var fjärde månad året runt.

João och hans syster Maria på den egna odlingen

När bananproduktionen nu har kommit igång har João också börjat odla mango, ananas och sockerrör. Det är bara några av de sorter som produceras med hjälp av bevattningssystemet och det tekniska stödet. I närheten odlar andra bönder bland annat drakfrukt, macadamianötter och litichis. EU-finansierad forskning inom trädgårdsodling hjälper João att maximera sin produktion och uppnå hög kvalitet. Via bevattningsprojektet har 178 bönder, varav 43 kvinnor, kunnat starta egna odlingar.

Jordbruket har stor påverkan på den lokala ekonomiska utvecklingen och livsmedelsförsörjningen. Även om João:s produkter främst är avsedda för en lokal marknad, har han också börjat exportera till andra öar.

- Produktionskapaciteten och kvaliteten är mycket hög, och om vi fortsätter i samma takt kommer vi snart att kunna börja exportera utanför Kap Verde, säger han.

Frukterna av arbetet har börjat visa sig. Betydelsen av mikrobevattningsprojekt för den socioekonomiska utvecklingen är uppenbar och är en symbol för EU:s åtagande att främja global livsmedelsförsörjning, hållbar miljö och tillväxt för alla. Precis som João säger: Nu när vi har bananer går ingen hungrig!

*EU på Kap Verde 2015
Artikeln är avkortad
Gunilla Borgenvall*

Nya flyglinjer till Kap Verde

Foto Hernnany Graça

TUI, Nederländerna har nyligen startat en linje med direktflyg mellan Amsterdam och São Vicente till låga priser. På premiärturen fanns ett hundratal belgiska och holländska turister tillsammans med tiotalet kapverdiska emigranter, som uppskattade att de priserna gav möjlighet att besöka hemlandet oftare.

”Det är det billigaste flyget, vi betalade det tredubbla tidigare och nu kan vi ta en vecka i Kap Verde lite då och då”, sade en av passagerarna, som intervjuades i nättidningen Notícias.

Flyget går varje onsdag och en returreisa kostar 259€ och uppåt, vid julhelgen över 1000€. Normalpriset verkar ligga runt 400€. Biljetterna kan än så länge bara köpas på TUI:s hemsida <http://www.tui.nl/vliegtickets/reserveren/prijzen/>.

Även Thomas Cook intresserar sig för Kap Verde och börjar i november 2017 flyga från Birmingham till Sal. Resorna går på torsdagar och biljetter kan köpas redan nu. Normalpriset är £139 för en enkelbiljett.

Redan idag kan man på onsdagar resa till Sal från London Gatwick, som billigast £112 för en esa.

Dessa biljetter köper man på Thomas Cooks hemsida.

Studie om skolmat

Ett skolmatsprojekt startade 1979 i Kap Verde, med finansiering och stöd från FN. Idag har Kap Verde fullt ansvar för hanteringen och implementeringen av skolmatsprojektet.

Yasemin Nasirian, student på kostekonomprogrammet på Göteborgs universitet, skrev 2013 en uppsats med titeln ”How children in Cape Verde experience school meals”. Studien har tittat på barns upplevelser och betydelser knutna till skolmaten. Uppsatsen syftar till att få insikt och djupare förståelse om vad skolmåltiden betyder för barnen på en grundskola i Kap Verde.

Resultatet visar att barnen anser att skolmåltiden är mycket viktigt för dem, då de flesta barnen inte har möjlighet att äta hemma. Barnen anser även att maten är hälsosam och den ger dem energi, därmed kan de fokusera bättre på lektionerna och lära sig mer. Barnen uttrycker även en oro kring att de inte har tillgång till tillräckligt med mat. Slutsatsen är att skolmåltiden har en annan funktion än att bara vara näringsrik. Ur barnens perspektiv betyder skolmåltiden omsorg, omtanke och empati. Skolmåltiden anses viktig, då det betyder att skolan tar hand om dem.

Gunilla Borgenvall

Filmen Transmission From the Liberated Zones (Sändningar från befriade områden) av konstnären Filipa César visades på Tensta konsthall under hösten 2015 till januari 2016.

Filipa César har sedan 2008 arbetat med Portugals koloniala historia, med fokus på PAIGC:s 11 år långa kamp för frihet (1963–74). Partiets första ledare Amílcar Cabral bedrev en lågintensiv krigsföring. Guinea-Bissau och Kap Verde förklarades självständiga år 1974. Filipa César har i sin omfattande forskning fokuserat på den rörliga bildens roll i befrielseörelsen.

Medverkar i filmen gör Folke Lövgren, Birgitta Dahl, Lennart Malmer och Ingela Romare.

Avlägsna öar

Judith Schalansky tar med oss till femtio avlägsna öar, varav Brava på Kap Verde är en, i sin bok *Atlas över avlägsna öar - femtio öar jag aldrig besökt och aldrig kommer att besöka*.

Hon växte upp i forna DDR och kartorna blev ett sätt att resa. Deras linjer, färger och namn fick ersätta de platser hon ändå inte kunde besöka.

Om Brava skriver hon så poetiskt

Otämjbart ligger detta stelnade hjärta i lä i skuggan av grannöns väldiga eldsberg....

Ön är ett hjärta med floder som ådror, bergen är dess starka muskler. Hjärtat bultar svagt i takt med den sorgliga mornan, slår oavlatligt fram den gamla visan i moll, en klagosång över det utsiktslösa livet och det oåterkalleliga ödet som låter en försvinna bort för att en dag kunna återvända. Det är längtan efter ett ursprung, ett utsägligt, svunnet ögonblick, efter ett fjärran land, efter ett hem som inte finns. En känsla lika utspridd som dessa öar, begäret efter en plats som inte står att finna, varken här eller någon annanstans. Det är sängen om ett land utan urbefolkning. All som bor här är ättlingar till kvarblivna och förslavade; till frivilliga och ofrivilliga invandrare, människor med blå ögon och svart hud...

Två tredjedelar av detta folk lever inte i sitt eget land.

Boken kom i översättning 2012.

Gunilla Borgenvall

Presidentvalet

Den 2 oktober hölls presidentval på Kap Verde. De tre kandidaterna var Jorge Carlos Fonseca (MpD); Albertino Graca och Joaquim Jaime Monteiro. Jorge Carlos Fonseca blev omvald med hela 74,6% vilket innebär att han sitter i 5 år till. Hans prioriterade område är social integration och säkerhet.

Valdeltagandet har varit extremt lågt, runt 36% (och 30% för utlandsröstande) - det lägsta i Kap Verdes historia. Möjligen har det berott på att det har varit 3 val i år (parlamentsval i mars, kommunalval i september samt nu presidentvalet i oktober) och folk var trötta. Andra anledningen var regnet och översvämningarna som gjorde att folk valde att stanna hemma. Men enligt Jorge Carlos Fonseca bidrog även bristen på starka konkurrenter till det låga deltagandet. Det var uppenbart vem som skulle vinna.

Det låga valdeltagandet är en utmaning och systemet måste ses över. Till exempel bör man ge möjlighet till kapverdier som bor utomlands att kunna rösta i förväg.

Vallokalen i Stockholm

Alicia Borges Månsson

Maith Håkansson berättade om sina resor i Kap Verde och signerade sin bok, här i samspråk med Leontina Barreto.

Leontinas pudding på kondenserad mjölk

6-8 portioner

Vänskapsföreningen **Amigos de Cabo Verde**

www.caboverde.se

<https://www.facebook.com/groups/AmigosdeCaboVerde/>

Ordförande:

Leontina Barreto, Broddgatan 3
169 69 Solna, tel 070-260 87 57

Redaktör:

Claes-Göran Ahrén, tel 0340-654424

Övrig styrelse:

Astrid Jansen, kassör
Sylvia Hermansson, fadderprojekt
Ragnar Ottosson, projektfond
Alicia Borges-Månsson
Miguel Pinto
Luis Santos
Per Rathsmann
Hans Wessel

Medlemsavgift:

200:- kr, familj 250:-

Plusgiro:

92 12 38-2

2 små burkar söttad kondenserad mjölk
(2 x 379g)

4 äggulor

4 hårt vispade äggvitor, söttad med lite socker efter smak

12-15 st. Digestivekex, alternativt Mariekex

Ca 1 dl starkt kaffe

Doppa kexen i kaffet och fördela dem sedan jämt över botten och sidorna av en stor skål.

Koka försiktigt upp kondenserad mjölk och äggulor under omrörning på medelhög värme. Ta av krämen från värmen så snart den börjar sjuda. Häll därefter krämen i skålen så att den i princip täcker de kaffedoppade kexen.

Vispa äggvitorna till hårt skum (klart när det går att vända på skålen utan att skummet släpper). Smaksätt med socker efter smak.

Toppa krämen med marängskummet. Puddingen kan gärna stå kallt ett tag före servering. Men smakar också bra även ljummen om man föredrar det.

Leontina Barreto